

Gmina Kołobrzeg, obręb Karcino. Styczeń 2024

Ostoja ptaków „Stawy Głowaczewo”

Idea

Stworzenie Ostoi ptaków na terenie nieużytkowanych stawów rybnych może być fascynującym projektem, który rozwinie kwalifikowaną turystykę dla dobra lokalnej społeczności i z korzyścią dla środowiska. Mimo, że założenia przedsięwzięcie nie jest komercyjne samo w sobie, jego realizacja wpisze się doskonale w strategię rozwoju Gminy Kołobrzeg przy wykorzystaniu jej walorów i bogactwa przyrodniczego.

„**Stawy Głowaczewo**”, ze względu na istniejącą już od dziesięciolecia renomę w branży ornitologicznej, mogą stać się oficjalną atrakcją turystyczną, promującą nasz region, przyciągającą nie tylko zaawansowanych obserwatorów, ale i miłośników przyrody z kraju i świata.

Taka atrakcja przyczyni się też do wsparcia sektora lokalnych usług turystyczno – noclegowych, i zaowocuje poprawą świadomości proekologicznej. Poprzez staranne planowanie, monitorowanie oraz współpracę, z szacunkiem dla środowiska naturalnego, można osiągnąć harmonię między ochroną ptaków a zorganizowaniem dostępu dla obserwatorów i turystów. Warte rozważenia jest także włączenie stawów do systemu tzw. „małej retencji”.

Strategia działania

1. **Inwentaryzacja ptaków.** We współpracy z Zachodniopomorskim Towarzystwem Przyrodniczym (ZTP) jesteśmy od 2013 roku w posiadaniu dokładnej i stale aktualizowanej listy gatunków ptaków stwierdzonych w okolicy. Zidentyfikowano gatunki, które występują /pojawiają się na terenie stawów przelotnie, ale należy zwrócić uwagę także na te, które mogłyby korzystać z nowej ostoi. Pomoże to w dostosowaniu środowiska do ich potrzeb.
2. **Utworzenie inicjatywy założycielskiej dla Ostoi ptaków.** Powołanie stowarzyszenia lub fundacji. Nawiązanie współpracy (także trans granicznej) z organizacjami zajmującymi się ochroną przyrody i turystycznymi
3. **Promocja lokalna i budowa frontu poparcia.** Wykorzystanie mediów społecznościowych, lokalnych gazet, portali internetowych i innych środków przekazu, do budowy frontu poparcia dla idei utworzenia Ostoi ptaków jako atrakcji turystycznej.
4. **Przejęcie własności nad terenem przez jednostkę samorządową (Gmina Kołobrzeg) lub powołane stowarzyszenie/fundację.** Jest to kluczowy element strategii, bez którego dalsze działania nie będą możliwe.
5. **Utworzenie programu finansowania.** Pozyskanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych krajowych i europejskich na realizację przedsięwzięcia. Tworzenie projektów przyrodniczych i edukacyjnych zapewniających budżet na dalsze funkcjonowanie.
6. **Przyjazna infrastruktura i udogodnienia dla zwiedzających.** Budowa infrastruktury sprzyjającej obserwacji ptaków, takiej jak platformy widokowe, ścieżki spacerowe, miejsca do ukrywania się dla obserwatorów, przy jednoczesnym ograniczaniu zakłóceń, aby ptaki mogły czuć się bezpieczne. Wprowadzanie udogodnień, takich jak tablice informacyjne, gdzie będzie można dowiedzieć się więcej o gatunkach ptaków, ich życiu, zwyczajach czy historii stawów.
7. **Edukacja ekologiczna.** Organizacja warsztatów, prelekcji i spacerów edukacyjnych dla lokalnej społeczności gminy i turystów. Podkreślanie znaczenia ptaków i różnorodności przyrodniczej dla ochrony środowiska naturalnego.
8. **Monitoring i działania ochronne.** Wprowadzenie programu monitoringu ptaków, aby śledzić populacje i ich zachowanie. To może być fascynujące dla entuzjastów przyrody, a także dostarczyć cennych danych naukowych.
9. **Działania sezonowe.** Organizacja specjalnych wydarzeń związanych z migracją ptaków, organizacja konkursów fotograficznych, czy warsztatów dla dzieci i młodzieży, aby zwiększyć w społeczeństwie obywatelskim zainteresowanie ochroną przyrody i jej znaczeniem dla nas.
10. **Zakładanie naturalnych upraw.** Wprowadzanie roślin i drzew, które przyciągną ptaki.

Założenia programowo - funkcjonalne

Znalezienie właściwego balansu między tworzeniem miejsc dostępnych dla obserwatorów a unikaniem niebezpieczeństwa płoszenia ptaków jest kluczowe dla sukcesu projektu Ostoi ptaków. Oto kilka kroków, które mogą pomóc w osiągnięciu tego celu:

Umiejscowienie struktur obserwacyjnych:

- lokalizowanie struktury obserwacyjnej (wieże, pomosty) w miejscach, które bezpośrednio nie są położone nad głównymi obszarami gniazdowania lub karmienia ptaków.
- unikanie umieszczania obiektów obserwacyjnych zbyt blisko kolonii lęgowych, miejsc, gdzie ptaki żerują, czy są miejscami ich odpoczynku.
- wyznaczanie i instalowanie ekranów dźwiękochłonnych jako barier wizualnych i dźwiękowych (planowanych tylko z materiałów naturalnych odpowiednio korespondujących z otoczeniem) lub innych elementów, które mogą pomóc w izolowaniu ptaków od obserwatorów.

Wyznaczanie okresów ochronnych:

Konieczne jest ustalanie i informowanie społeczności i obserwatorów o okresach ochronnych, kiedy dostęp do obszarów ptasich lęgowych jest ograniczony - zwłaszcza w okresie lęgowym.

Oznakowanie ścieżek i obszarów wrażliwych:

Oznaczanie ścieżek, obszarów wrażliwych i miejsc o ograniczonym dostępie, aby informować obserwatorów o konieczności podejmowania szczególnej ostrożności.

Wprowadzanie systemów znaków i edukacji, dla zwiększania świadomości i zrozumienia konieczności ochrony ptaków, ich siedlisk i miejsc lęgowych.

Współpraca z ekspertami:

Stały kontakt z ornitologami i ekspertami ds. ochrony przyrody, aby uzyskiwać aktualne informacje dotyczące najbardziej wrażliwych obszarów i odpowiednich działań ochronnych.

Tworzenie i utrzymywanie infrastruktury:

Należy myśleć realistycznie i perspektywicznie dalej planować i rozwijać miejsca istniejące infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, takie jak ścieżki rowerowe, z miejscami przystankowymi i z tablicami informacyjno-edukacyjnymi, pod kątem włączenia nowej atrakcji w tę sieć.

Monitoring i dostosowywanie:

Należy regularnie monitorować wpływ obserwacji na ptaki, dostosowywać strategie podpatrywania do zmieniających się potrzeb i elastycznie dostosować plany obserwacji w zależności od zmian w środowisku.

W okresie pozalęgowym należy rozważać i rozwijać możliwość funkcjonowania stawów jako elementu tzw. małej retencji wód.

W przyszłości przewidzieć trzeba zabezpieczenie środków finansowych na regularny dozór terenu oraz prowadzenie prac pielęgnacyjno – technicznych (w tym koszenie i kształtowanie zieleni).

Należy stale pamiętać, że kluczem do sukcesu jest zrównoważone zarządzanie, które chroni zarówno środowisko naturalne, jak i dostarcza wartość dla społeczności.

Stan istniejący. Geneza sytuacji i historia Miejsca

Stawy w Głowaczewie (gmina Kołobrzeg, obręb Karcino) zaprojektowano w 1997r. jako stawy karpiove. Na skutek splotu wydarzeń, które dotknęły właścicieli, od roku 2007 przestały być użytkowane gospodarczo i zaczęły popadać w ruinę. Początkowo teren, który pozbawiony został należytej opieki, zaczął być odwiedzany, coraz tłumniej, przez wędkarzy i osoby przypadkowe. Nastąpiły degradacja, szabrownictwo, zaśmiecanie i niszczenie istniejącej infrastruktury hydrotechnicznej. Oprócz niekorzystnych czynników antropogenicznych, postępowała także sukcesja roślinna, która zaczęła powodować zarastanie stawów. Jednocześnie obniżający się stale poziom wody stworzył warunki idealne dla przebywania ptaków wodno-błotnych. Z racji położenia stawów w odległości ok. 3km od linii brzegowej Bałtyku (która jest jednym z ptasich korytarzy migracyjnych) teren zaczął odgrywać ważną rolę jako punkt na trasie wiosennych i jesiennych przelotów.

W latach 2010-2011 teren został dostrzeżony przez ornitologów z Zachodniopomorskiego Towarzystwa Przyrodniczego (ZTP). Narastająca presja wędkarzy i dewastujące działania postronnych osób trwały równolegle z prowadzonymi coraz intensywniej obserwacjami przyrodniczymi. W 2012 roku udało się dotrzeć do spadkobierców właściciela i nawiązać współpracę. Podpisana została umowa w formie listu intencyjnego, na mocy której ZTP zaczęło sprawować opiekę i regularnie kontrolować teren, dbając o ograniczenie przebywania osób

trzecich oraz o utrzymanie go w czystości. Umowa sporządzona została na zasadzie wolontariatu: w zamian za przychylność właścicieli, ZTP będące użytkownikiem, dbało o utrzymanie odpowiedniego poziomu wody, który jest czynnikiem strategicznym w kwestii bytowania ptaków na terenie. Teren został oznakowany, organizowano także skoordynowane akcje sprzątania i koszenia, które jednak, z powodu braku odpowiedniego sprzętu, okazywały się dalece niewystarczające. Działania te trwają od roku 2013 do dnia dzisiejszego.

Problemem w bieżącym funkcjonowaniu jest zanikająca z roku na rok możliwość prowadzenia opieki nad stawami i postępująca w związku z tym degradacja terenu. Ze względu na coraz dłuższe okresy panującej suszy hydrologicznej, zwłaszcza w okresie letnim, borykamy się z nawracającym – z roku na rok coraz dotkliwiej – problemem wysychania zbiorników na całej powierzchni. Nie jest możliwe dalsze utrzymywanie kondycji stawów, bez zainwestowania środków finansowych.

Jakie jest największe zagrożenie? W przypadku niepodjęcia działań teren ulegnie dalszemu samoistnemu zdziczeniu i zarośnięciu... Postępująca sukcesja roślinna i susza będą skutkować ostatecznie całkowitym zanikiem powierzchni wody...

W efekcie tego (w perspektywie kilku / kilkunastu lat) „Stawy Głowaczewo” przestaną istnieć ...

Ptaki „Stawów Głowaczewo”

Aktualnie (stan na koniec 2023r) stwierdzono tutaj 219 gatunki ptaków, w tym 59 lęgowych.

Oprócz pojawów coraz ciekawszych gatunków, zaczęto notować także duże koncentracje w stadach - podczas wiosennych (biegusy i brodźce po kilkaset osobników) i jesiennych przelotów (gęsi do 4 tysięcy osobników, żurawie ponad 300, czy kuliki wielkie ponad 200).

Podczas pojawów rzadkich ptaków zjeżdżają się tu liczni ornitolodzy i „łowcy gatunków” z najodleglejszych krańców Polski, a coraz częściej spotkać można także gości z zza granicy. „Stawy Głowaczewo” mają już ugruntowaną sławę i renomę wśród obserwatorów ptaków.

Opracowanie: arch. arch. Miłosz Kowalewski, Tomasz Samborski. Kołobrzeg, styczeń 2024.
Zdjęcia (wszystkie wykonano na obszarze „Stawów Głowaczewo”): Miłosz Kowalewski (ZTP)